రెండణాల గుగ్గిళ్ళు

రోజూ పొద్దున తొమ్మిదీ తొమ్మిదిన్నర గంటల వేళప్పుడు మా ఆఫీసు గుమ్మాని కెదురుగా ఓ బలహీనమైన గొంతు వినిపిస్తూ ఉండేది. గుగ్గిళ్ళమ్ముకునే ఓ ముసలావిడ గొంతది.

అవి అప్పుడప్పుడే నేను మా సీనియర్ గారి నీడచాటు నుంచి కాలు బయటపెట్టి నాకు నేను సొంతంగా ప్లీడరాఫీసు తెరుచుకున్న రోజులు. కేసులు అంతగా వస్తుండేవి కావు. కాబట్టి ఆఫీసులో అంతగా పని కూడా వుండేది కాదు. వట్టినే గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూచోవడం దేనికని నేను మరిచిపోయిన చట్టాల్ని తిరిగి అవుపోశన పట్టడానికి ప్రయత్నిస్తూ, వున్న కొద్దిపాటి దావా కట్టల్నే ఒకటికి పదిసార్లు తిరగమోతలేస్తూ మహావిసుగ్గా కాలం వెళ్ళబుచ్చుతున్న రోజులు.

ఆ రోజుల్లో మా సుబ్బారాయుడు కక్షిదార్లకోసం మా ఆఫీసు గుమ్మం దగ్గరే తిష్ట వేసుక్కూచునేవాడు. సుబ్బారాయుడు మా ప్లీడరు గుమాస్తా. నాకు ప్లీడరు గుమాస్తాగా కుదరడానికి పూర్వం మా సీనియరు గారి దగ్గర ముప్ఫై అయిదేళ్ళ సుదీర్ఘమైన సర్వీసు చెల్లించిన పాతఘటం. మేమిద్దరం ఇంచుమించుగా ఒకేసారి మా సీనియరుగారి మీద తిరుగుబాటు జెండా ఎగరేసినవాళ్ళం.

అడ్డాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు మొదట్నించీ పెద్ద దుర్వాస మహామునీంద్రుడే. వయసు పెరిగే కొద్దీ ఆయన్లో ఆ మహర్షికి తోడు విశ్వామిత్రుడూ వగైరా వగైరా ముక్కోపి మహా పురుషులంతా వరసపెట్టి జత కలవడం మొదలెట్టడంతో ఆయన చుట్టూతా వున్న మాబోటి సామాన్య జీవులెవరూ తట్టుకోలేకపోయారు. దరిమిలా ఆయన జూనియర్లంతా ఒక్కొక్కరే ఆయనగారి ఆఫీసునుంచి బిచాణా ఎత్తేయడం మొదలెట్టారు. నేనొక్కణ్ణీ ఎలాగో చివరిదాకా లంగరేసి ఓడ నిలబెట్టడానికి ప్రయత్నించాను గానీ నాకూ సాధ్యం కాకుండా పోయింది. మేమే కాదు, ఎంతోకాలంగా ఆయన చేత దావాలు జరుపుకుంటూ వచ్చిన పాత కక్షిదార్లు కూడా ఆయన దగ్గర్నుంచి తమ దావా కట్టలు తీసుకుని ఉడాయించేశారు. కొందర్లో వయసు పెరగడం అనేది రకరకాల ట్రిక్కులూ మేజిక్కులూ చేస్తూ వుంటుంది.

అడ్డాల గోపాలకృష్ణయ్యగారి విషయంలో కూడా అదే రసాయనిక ప్రక్రియ జరిగింది. చివరికి ముప్పై అయిదేళ్ళుగా ఆయన్నే నక్షత్రకుడిలా నమ్ముకున్న అనుంగు శిష్యుడు సుబ్బారాయుడు కూడా ఆయన మీద తిరుగుబాటు జెండా ఎగరేసి అక్కడినుంచి బయటికొచ్చేశాడంటే పరిస్థితి ఎంతదూరం పోయిందీ సులువుగా వూహించుకోవచ్చు.

గోపాలకృష్ణయ్య గారిని వదిలేశాక సుబ్బారాయుణ్ణి పట్టగలగడం నేను సాధించిన ఘనవిజయంగా చెప్పుకోవచ్చు. అక్కడ్నించి వచ్చేశాక ఇంక తానే ఆఫీసులోనూ చేరదల్చుకోలేదని వాలెంటరీ రిటైర్మెంటు ప్రకటించేశాడు సుబ్బారాయుడు. అలాంటి మనిషిని బతిమాలుకునీ బామాలుకునీ నా ఆఫీసులో చేర్చుకునేసరికి ఓ అశ్వమేథ యాగం పూర్తి చేసినంత పనయ్యింది.

మేమిద్దరం జట్టు కట్టాక మా ఆఫీసుకు సంబంధించి కొన్ని నియమాలు పెట్టుకున్నాం. గోపాలకృష్ణయ్యగారి పార్టీలు తమంతట తాముగా మాకోసం వస్తే సమస్య లేదుగానీ మా అంతట మేముగా అక్కడ్నించి ఎవర్నీ ఎగరేసుకురావడం చెయ్యగూడదనేది ఆ నియమాల్లో మొట్టమొదటిది. దానివల్ల మేము అపరాధభావం నుంచైతే తప్పించుకోగలిగాం కానీ మా ఆఫీసులో పని మాత్రం మందకొడిగా వుండిపోయింది. ఆనాటి ఇబ్బందులన్నింటినీ అధిగమించి ఇప్పుడేదో మా పడవ సజావుగానే సాగిపోతోంది గానీ అది వేరే సంగతి.

మా పడవ ఆటుపోట్లకు గురవుతూ వుండిన రోజుల్నాటి సంగతి చెబుతున్నాను గదూ? అప్పట్లో ప్రతిరోజూ క్రమం తప్పకుండా మా ఆఫీసు గుమ్మానికెదురుగా నిలబడి తను చేసిన గుగ్గిళ్ళు కొనండని బలహీనంగా అరిచే ఆ ముసలావిడ కంఠశోష నేను గమనించేవాణ్ణి కాదు. నేనే కాదు, మా సుబ్బారాయుడు కూడా గమనించే వాడు కాడనుకుంటాను.

రోజూ క్రమం తప్పకుండా జరిగే కొన్ని విషయాలకు ఓ గుణం వుంటుంది. వాటినెవరూ గమనించకపోయినా వాళ్ళకు తెలీకుండానే అవి వాళ్ళ మనసుల్లో రికార్డయి పోతాయి. ఏదో ఓ రోజున ఆ క్రమం తప్పినపుడు కారణం తెలీకుండానే ఆ రోజేదో వెలితిగా వుంటుంది.

ఆ ముసలావిడ విషయంలో కూడా మాకు సరిగ్గా అలాగే జరిగింది.

మేము ఆఫీసునుంచి బయల్దేరి కోర్టుకు వెళ్ళేముందు వినిపించే ఆ ముసలావిడ గొంతు ఓ రోజున మాకు వినిపించలేదు. ఆ గొంతు వినిపించినప్పుడు ఎలాగైతే మేమది గమనించలేదో అది వినిపించనప్పుడు కూడా అలాగే గమనించలేకపోయాం. గమనించడానికైనా అదేపాటి గొప్ప విషయం గనక? ఎవరో ముసలావిడ. దారే పోతూ మా ఆఫీసు ముందు నిలబడి గుగ్గిళ్ళు కొనమని అరుస్తుంది. అందులో విశేషం యేముంది?

అయితే కోర్టుకు బయల్దేరే ముందు నా బుర్రలో యేదో జోరీగ కదలనారంభించింది. ఏమిటది? ఏదైనా ముఖ్యమైన పని మర్చిపోయానా? ఎవరైనా ముఖ్యమైన వ్యక్తి నన్ను కలుసుకోడానికి వస్తానని రాలేదా? అలాంటిదేమీ వున్నట్టు లేదే!

నేను సుబ్బారాయుడి వైపు చూశాను. తను కూడా దాదాపు అదే సందేహంలో పడి కొట్టుకుంటున్నట్టుగా నాకనిపించింది. ఆఫీసుకు తాళం వేస్తున్నప్పుడు కూడా మేమా పరధ్యానంలోనే పడున్నాం. కోర్టుకు వెళ్ళి మా పనుల్లో మేము మునిగిపోయాక ఆ విచిత్రమైన ఫీలింగు దానంతటదే సద్దు మణిగిపోయింది.

ఆ రోజున ఆ విచిత్రమైన ఫీలింగు నాకెందుకు కలిగిందో ఆ మర్నాడు గానీ నాకు అవగాహనకు రాలేదు. రోడ్డున వెళ్తూ ఓ మొహాన్ని చూస్తాం. అది మనకెంతో పరిచయమైన మొహంలా కనిపిస్తుంది. అయితే ఆ మొహాన్ని మనం ఎక్కడ చూశామో మాత్రం చచ్చినా గుర్తుకు రాదు. ఆ రోజంతా మనల్నా విషయం బాధపెడుతూనే వుంటుంది.

ఆ తర్వాత మళ్ళీ ఎప్పుడో అదే మొహం మనం తరచుగా చూసే చోట అకస్మాత్తుగా దర్శనమిస్తుంది. 'వార్నీ! ఈ మొహాన్నా నేనా రోజు గుర్తు పట్టలేకపోయాను!' అనుకుంటూ మనకు మనమే అప్రయత్నంగా ఓ జల్లకాయ వేసుకుని నాలుక్కొరుక్కుంటాం. ఆ మర్నాడు పొద్దున యథాప్రకారం ఆ ముసలావిడ గొంతు మా ఆఫీసుగుమ్మం ముందు వినిపించడంతో నేనూ అలాగే నాలిక్కొరుక్కుంటూ జల్లకాయ వేసుకున్నాను. 'ఈ గొంతు వినిపించకేనా నిన్న యేదో పోగొట్టుకున్న అనుభూతి కలిగింది!' అనుకుంటూ నాలో నేనే నవ్వుకున్నాను. మంచి డిటెక్టివ్ నవల చివర పేజీల్లో మిస్టరీ అంతా విడిపోయి హంతకుడెవరో తెలిసిపోయినట్టుగా మనసు తేలిక పడిపోయింది. అదే సమయంలో కొన్ని చిన్న చిన్న విషయాలు మనకు తెలీకుండానే యెలాంటి ప్రభావం చూపిస్తాయో గదా అని ఆశ్చర్యం కూడా వేసింది.

సుబ్బారాయుడు కూడా నాలాగే ముసిముసిగా నవ్వుకుంటున్నాడు. తను కూడా పడక్కుర్చీ వదలకుండానే హంతకుణ్ణి పట్టుకున్న అపరాధ పరిశోధక సాహితీ పాతకోత్తముడిలాగే ఆనందపడిపోతున్నాడు.

గుమ్మం బయట నుంచున్న ఆ ముసలావిడ గొంతు మళ్ళీ వినిపించింది.

"అలసంద గుగ్గిళ్ళు నాయనా! కొంటారా?"

సుబ్బారాయుడు చిరునవ్వుతో తను కూచున్న చోటునుంచే వద్దన్నట్టు తల అడ్డంగా వూపాడు.

"మంచి గుగ్గిళ్ళు నాయనా! చానా బాగుంటాయ్. రెండణాలవి కొను తండ్రీ!" బతిమాలుకుందామె.

ఆ గొంతు ఇదివరకటికంటే బలహీనంగా వుంది. ఆపైన వణుకుతున్నట్టుగా నాకు కొంచెం తమాషాగా అని పించింది. అణాల భాష పోయి అప్పటికే చాలా కాలమైపోయింది.

సుబ్బారాయుడికి కూడా నాలాగే అనిపించిందిలా వుంది.

"ఇంకేడి రెండణాలు ముసిల్దానా? నువ్వే కాలంనాటి సంగతి మాట్లాడుతున్నావ్?" అన్నాడు.

దానికా ముసలామె యేదో సమాధానం చెప్పింది. అయితే ఆ సమాధానం నేను కూచున్న చోటికి వినిపించలేదు. ఆమె గుమ్మానికవతల నిలబడి వుండడం వల్ల ఆమె మొహం కూడా నేనున్న చోటికి కనిపించడం లేదు. రోజూ ఆమె గొంతు వింటం తప్పిస్తే ఆ ముసలామె మొహం నేనెప్పుడూ చూడలేదని నాకప్పుడే తట్టింది.

సుబ్బారాయుడు యేవనుకున్నాడో యేమో, ఆ ముసలామెని లోనికి రమ్మని జేబులోంచి ఓ పావలా బయటికి తీశాడు. దాంతో ఆమె యెలా వుంటుందో చూడాలనే కుతూహలంతో నేను చేతుల్లో వున్న పుస్తకం లోంచి చూపులు సజావుగా గుమ్మం వైపు సారించాను.

ఓ చేతిలో వెడల్పాటి సత్తు పళ్ళెంతో ఆ ముసలామె లోపలికి అడుగు పెట్టింది.

ఆ రూపం నాకు నిజంగా జాలి కలిగించింది. ఎనభై ఏళ్ళకు తక్కువ వుండవా ముసలామెకు. తల ముగ్గుబుట్టలా నెరిసిపోయింది. చర్మం ముడతలు పడిపోయి కొన్ని చోట్ల ఎముకలకు సంచిలా వేలాడుతోంది. చూపు సరిగ్గా ఆనుతున్నట్టుగా లేదు. గుమ్మం దగ్గర చూసి చూసి జాగ్రత్తగా లోపలికి అడుగు పెట్టింది. మనిషి రెపరెపా వణికిపోతోంది. ఆమె దగ్గర చేతి కర్ర కూడా లేదు.

సుబ్బారాయుడిచ్చిన పావలా అరచేతిలో వుంచుకుని ఆమె చాలాసేపు దాన్ని పరిశీలనగా చూసింది. ఆ తర్వాత తల పైకెత్తి, "ఇదెంత నాయనా?" అనడిగింది.

"పావలా!" చెప్పాడు సుబ్బారాయుడు.

ఆమె తృప్తి పడ్డట్టు తలాడించి వంట్లో సత్తువ లేక చేతిలో పళ్ళెంతో పాటు నెమ్మదిగా నేలమీద కూలబడింది. తర్వాత ఆ పళ్ళెంలోనే పెట్టుకున్న ఓ కాయితాన్ని బయటికి లాగింది. అది ఒకానొకప్పుడు యేదో నోటు పుస్తకంలో చోటు చేసుకున్న రూళ్ళ కాయితం. ప్రస్తుతం శిథిలావస్థలో వుంది. ఆమె వణుకుతున్న చేత్తో ఇన్ని గుగ్గిళ్ళు తీసి ఆ కాయితంలో పోసింది.

"పావలాకి అన్నేనా గుగ్గిళ్ళు?" అన్నాడు సుబ్బారాయుడు.

దాంతో ఆమె సందేహంగా కళ్ళప్పగించి చూసి మరికొన్ని గుగ్గిళ్ళు అందులో పోసింది.

"అన్నేనా?" మళ్ళీ అన్నాడు సుబ్బారాయుడు.

ముసలామె ఇంకొన్ని గుగ్గిళ్ళు అందులో పోసింది.

సుబ్బారాయుడు నవ్వేశాడు.

"ముసిల్దానా, ఇట్లా అడిగేకొద్దీ పావలాకు ఇన్ని గుగ్గిళ్ళు ఇచ్చినావంటే నువ్వారిపోతావ్," అన్నాడు.

దానికి ముసలామె మొదటిసారిగా నవ్వింది.

"ముసల్దాన్ని, నన్నెవరు మోసం చేస్తారు నాయనా?" అంది.

"అదే పొరపాటు. లోకంలో మోసగాళ్ళకి కరువా?" అన్నాడు సుబ్బారాయుడు.

"పోన్లే నాయనా, నా కొడుక్కే ఇచ్చాననుకుంటాను," అందామె.

ఆ మాటకు సుబ్బారాయుడు దగ్గర జవాబే లేకపోయింది.

మాట్లాడకుండా జేబులోంచి మరో పావలా తీసి ఆమెకిచ్చాడు.

"వుంచుకో! నువ్విచ్చిన గుగ్గిళ్ళు అర్ధరూపాయివై వుంటాయి," అన్నాడు.

ఆమె కృతజ్ఞతపూర్వకంగా ఆ పావలా అందుకుని సత్తుపళ్ళెంలో పడేసుకుంది.

సుబ్బారాయుడు రెండు గుగ్గిళ్ళు నోట్లో వేసుకుంటూ, "సర్లేగానీ, నిన్న నువ్వు దేనికి రాలా?" అంటూ ఆరా తీశాడు.

"యేం చెప్పేది నాయనా! జ్వరం వచ్చింది. నిన్నంతా కదల్లేక పోయాను," అంది ఆయాస పడుతూ.

ఆమె ధోరణి చూస్తే ఆమె ఇప్పుడు కూడా జ్వరంతో బాధ పడుతోందనిపించి నా గుండె కరిగిపోయింది.

"ఈ వయసులో నీకీ బాధలేంది ముసిల్దానా? నీకు కొడుకుల్లేరా?" అనడిగాడు సుబ్బారాయుడు.

"వున్నాడు నాయనా, ఓ కొడుకున్నాడు."

"మరి నిన్నిలా వదిలేసి వాడేం చేస్తున్నాడు?"

ముసలామె తన కథ ఏకరువు పెట్టేసింది.

ఆమె కథ ఎంతమాత్రమూ అసాధారణమైంది కాదు. అందులో చిత్ర విచిత్రాలు యే కోశానా లేవు. అతి సాధారణమైన కథ ఆ ముసలామెది. అందులో కొత్తదనం ఎక్కడా లేదు. నేను పుట్టి బుద్ధెరిగాక అలాంటి కథలు యెన్నో విన్నాను. అయినా ఎప్పటికప్పుడు ఎవరికైనా మనసు స్పందింపజేసే దయనీయమైన కథ అది. మనం యెలాంటి మనుషుల మధ్య బతుకుతున్నామో అనిపింపజేసే కథ.

చెప్పడానికి పెద్దగా యేమీ లేదు. నా మాటల్లో నేనా కథ చెప్పినా అంత వినదగ్గదిగా వుండదు. ఆ కథ ఆమె నోటివెంటే వినాలి. అది వట్టి కథ కాదు. అది జీవితం. ఈ లోకంలో ప్రతి మనిషీ ఒక కథలో జీవిస్తాడు. ఆ కథ అతని నోటి వెంటే వినాలి.

అప్పుడు మనం కూడా ఆ కథను అనుభవించగలుగుతాం. ఆ కథలో జీవించిన వ్యక్తుల్ని సరిగ్గా అర్థం చేసుకోగలుగుతాం. అయినప్పటికీ ఇక్కడ నేనా ముసలామె కథ చెప్పవలసిందే గనక చెప్పదల్చుకున్నాను.

ఆ ముసలామెకు ఒక్కడే కొడుకు. ఆ కొడుకు చిన్నవాడుగా వున్నప్పుడే ఆమె భర్త పోయాడు. అష్టకష్టాలూ పడి ఆమె ఆ కొడుకుని పెంచింది. అతన్ని చదివించింది. తన బతుకు తాను బతగ్గల యోగ్యత అతనికి కల్పించింది. ఆ తర్వాత అతనికి పెళ్ళి చేసింది. ఆ వచ్చిన కొత్త కోడలికి ఈ ముసలమ్మ తమ ఇంట్లో వుండడం నచ్చలేదు. కోడలికి తను నచ్చలేదు కాబట్టి కొడుక్కీ నచ్చలేదు. అక్కడ పడవలసినన్ని బాధలూ పడి చివరికి తాను కన్న కొడుక్కి బరువు కావడం ఇష్టం లేక ఆ ఇంట్లోంచి వచ్చేసింది. అప్పట్నుంచీ ఇలా గుగ్గిళ్ళమ్ముకుని బతుకు వెళ్ళబుచ్చుతోంది.

"నీ కొడుకు నిన్ను చూడ్డానికెప్పుడూ రాడా?"

ఆ ప్రశ్నకు ఆమె సూటిగా సమాధానం చెప్పలేదు.

"నేనేడున్నానో తెలిస్తే గదా నాయనా వస్తాడు," అంది.

ఈ పరిస్థితుల్లో కూడా తన కొడుకు మీద చాడీలు చెప్పడం ఆమెకిష్టం లేదని మాకర్థమైంది. ఎంతైనా ఆమెది కన్న కడుపు. ఆ ప్రేమకు సాటి రాగల ప్రేమ సృష్టిలో మరొకటి లేదు. అయినప్పటికీ ఆమె చెప్పిన ఆ ఒక్కమాట నాకు చాలా విషయాలు తెలియజేసింది. తల్లి ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయాక ఆమె ఏమైందో తెలుసుకోవడానిక్కూడా ఆ కన్నకొడుకు ప్రయత్నించలేదు.

ఆమె చెప్పిన మాటలు వింటుంటే నా మనసుకేదో స్ఫురించింది. ఎంతైనా నాది లాయరు బుర్ర కదా!

"చూడవ్వా, నీ కొడుకు యేం చేస్తుంటాడు?" వాళ్ళ సంభాషణలో మొట్టమొదటి సారిగా కలగజేసుకుంటూ అడిగాను.

"జవులీ వ్యాపారం నాయనా," చెప్పిందామె.

జవులీ వ్యాపారం!

అంటే బాగా లాభసాటి వ్యాపారమే! ముసలామె కొడుకుని బాగానే పైకి తెచ్చింది.

"చూడవ్వా, ఈ వయసులో నీ మంచిచెడ్డలు చూడాల్సిన బాధ్యత నీ కొడుకుది. అతను నిన్ను పట్టించుకోకపోతే నువ్వు కోర్టుకెళ్ళొచ్చు. నీ కొడుకు నువ్వు బతకడానికి సరిపడా భృతి కల్పించే యేర్పాటు నేను చేస్తాను. యేమంటావ్?" అన్నాను.

నేను చెప్పిన మాట వింటూనే ఆ ముసలామె ఒక్కక్షణం మాట పడిపోయినట్లుగా చూసింది. అంతలోనే ఆమె మొహంలో నామీద పట్టరానంత ఆగ్రహం తొంగి చూసింది.

"వద్దులే బాబూ వద్దులే. నేను కొడుకుని కనింది కోర్టుల చుట్టూ కచేరీల చుట్టూ తిప్పేదానిక్కాదు. వాడు యేడున్నా చల్లంగా వుంటే చాలు," తీవ్రంగా అనేసింది.

వూహించని ఆ తిరుగుబాటుకి నేను ఖంగు తినేశాను.

"అది కాదవ్వా, నేను చెప్పేది నీ మంచికోసమే," నన్ను నేను సమర్థించుకుంటూ బింకంగా అన్నాను.

"నా మంచి నాతోనే వుండనీలే నాయనా!" అంటూ ఆమె ప్రయత్నం మీద లేచి నిలబడింది.

నేనూ సుబ్బారాయుడూ ఒకరి మొహం ఒకరం చూసుకున్నాం. ఇంక ఆ విషయం గురించి ఆమె ముందు ప్రస్తావించవద్దని సలహా ఇస్తున్నవాడిలా చూశాడు సుబ్బారాయుడు. దాంతో నేను మెదలకుండా వుండిపోయాను.

ఆమె తన సత్తుపళ్ళెంతో పాటు వెళ్ళబోతూ ఆగిపోయి వెనక్కి తిరిగింది.

ఇప్పుడామె మొహంలో ఇందాకటి కోపం కనిపించలేదు. బతిమాలుకుంటున్నదానిలా దీనంగా చూసింది నావైపు.

"జ్వరంలో వూరంతా తిరగలేను నాయనా, గుగ్గిళ్ళు బాగుండాయ్. రెండణాలవి తీస్కో" అంది ఆశగా.

"ఛట్, మళ్ళా అణాలంటావ్!" అంటూ నవ్వాడు సుబ్బారాయుడు.

ఆమె ఆ నవ్వుని పట్టించుకోలేదు. వున్నచోటే నిలబడి నావైపు అలాగే చూస్తోంది.

ఆ వేడుకోలుకు యేం చెప్పాలో కొద్ది క్షణాలు నాకు తోచలేదు. కాసేపు జేబు తడుముకుని అందులోంచి ఓ రూపాయిబిళ్ళ బయటికి తీశాను.

"నేను గుగ్గిళ్ళు తిననులే అవ్వా, ఇదుంచుకో," అంటూ చెప్పరానంత ఉదారంగా ఆ రూపాయిబిళ్ళ ఆమెకు ఇవ్వబోయాను.

ఆమె కళ్ళలో వెంటనే ఒకవిధమైన నిరాశ అలుముకుంది. అంతలోనే మళ్ళీ ఆశ కూడబలుక్కుంటున్నట్టుగా చూసింది.

"నేను అడుక్కునేదాన్ని కాను నాయనా. నేను చేసిన గుగ్గిళ్ళు చానా బాగుంటాయి, తిని చూడు. ఒక్క రెండణాలవి తీస్కో చాలు," అంది.

నా గుండె ఒక్కసారి దిగజారిపోయింది. నేను చేసిన వెధవ పనికి నన్ను నేనే తిట్టుకున్నాను.

ఆమె స్థానంలో మరొకరుంటే యేం చేసి వుండేవారో నాకు తెలీదు. బహుశా ఆ రూపాయి తీసుకునే వారేమో! అయితే ఆత్మగౌరవంతో స్వశక్తిమీద ఆధారపడి బతికేవాళ్ళకి అలా ఉచితంగా డబ్బివ్వబోవడం వాళ్ళని నిలువునా అవమానించడమేనన్న ఇంగితజ్ఞానం

లేకపోయినందుకు నాలో నేనే కుంచించుకుపోయాను. ఆ ముసలామె ఆ రూపాయిని తిరస్కరించడం ఆమె పట్ల నాకు అంతులేని గౌరవం కలిగేలా చేసింది.

"అరెరె, క్షమించవ్వా! వూరికే తీసుకోవద్దులే! ఈ రూపాయికి గుగ్గిళ్ళే ఇవ్వు," నా తప్పు సరిదిద్దుకుంటూ అన్నాను.

ముసలామె మొహం వికసించింది.

"మా నాయనే! ఇవుగో తండ్రీ తీస్కో, కమ్మటి గుగ్గిళ్ళు కడుపు నిండా తిను!" అంటూ ఓ కాయితంలో ఇన్ని గుగ్గిళ్ళు నాకు పోసిచ్చింది.

ఆ క్షణంలో ఈ ముసలామె ముందు నేను చాలా అల్పుడిననిపించింది. నాకు ఆమె వాత్సల్యానికి ఆనందం వేసింది.

నా చేతుల్లో గుగ్గిళ్లుంచి ఆ ముసలామె సన్నగా వణుకుతూ అక్కణ్ణించి బయటికి వెళ్ళిపోయింది. ఆ కాసేపు ఆమె వెళ్ళిన వైపే పరధ్యానంగా చూస్తూ కూచున్నాం సుబ్బారాయుడు, నేనూ. ఆ తర్వాత నా కళ్ళు నా చేతుల్లో వున్న గుగ్గిళ్ళవైపు మళ్ళాయి.

"తింటావా?" అన్నాను వాటిని సుబ్బారాయుడివైపు చాపుతూ.

"ఇవే నాకెక్కువ," అన్నాడు.

నేను మళ్ళీ నా చేతుల్లోని గుగ్గిళ్ళకేసి పరిశీలనగా చూశాను. నాకు నిజంగానే గుగ్గిళ్ళంటే ఎందుకో సయించదు. వాటినోసారి అయిష్టంగా చూసి ఆ కాయితాన్ని అలాగే మడిచేసి చెత్తబుట్టలో పడేశాను.

అది మొదలు మా ఆఫీసులో నేనూ, సుబ్బారాయుడు ఆ ముసలామె దగ్గర రోజూ తలా ఓ రూపాయికి గుగ్గిళ్ళు కొంటం ఆనవాయితీగా మారిపోయింది. నేను కొన్న గుగ్గిళ్ళు యథావిధిగా చెత్తబుట్టలో చేరిపోయేవి.

డబ్బులే కాదు, ఆమెకు ఉచితంగా యేమిచ్చినా తీసుకునేది కాదు. చివరికి నేను యెప్పుడైనా అవసరం వస్తుందని డెస్కులో దాచిపెట్టుకున్న నాలుగు జ్వరం మాత్రలు తీసివ్వబోయినా ఆమె తీసుకోలేదు.

జీవితం చాలా విశాలమైంది. అందులో యెన్ని సమస్యలకైనా చోటుంటుంది. రోజులు గడిచేకొద్దీ నా సొంత సమస్యలు కూడా పెరిగిపోనారంభించాయి. అవన్నీ చాలినంత డబ్బులు సంపాయించలేకపోవడం అనే ప్రధాన సమస్యనుంచి పుట్టుకొచ్చిన పిల్లలే. దానికదే అదో పెద్ద కుటుంబం.

ఆ సమస్యల్లో పడిపోయి సతమతమై పోతూ ఇంకా ఇంకా కేసులు సంపాయించాలనే తపనలో కొట్టుకుపోతున్న నాకు మరొకరి సమస్యల గురించి ఆలోచించడానికే తీరిక లేకపోయింది. దరిమిలా ఆ ముసలామె దగ్గర రోజుకో రూపాయికి గుగ్గిళ్లు కొంటం తప్పిస్తే ఆమె బాధల గురించి పట్టించుకోలేదు. అలాగే రోజులు గడిచిపోతున్నాయి.

ఒకరోజున ఆ ముసలామె మా ఆఫీసుకి రావడం హఠాత్తుగా ఆగిపోయింది. ఓ మూడ్నాలుగు రోజులు ఆమె గురించి మేము పెద్దగా పట్టించుకోలేదు. అయితే ఆమె కనబడక వారం రోజులైపోయేసరికి యేమై వుంటుందా అనే ఆలోచన వచ్చింది.

"సుబ్బారాయుడూ, ఆ గుగ్గిళ్ళ ముసిలామె యేమైపోయిందో కాస్త విచారించు," అన్నాను.

నేనా పని పురమాయించిన రెండో రోజున సుబ్బారాయుడు ఓ వార్త మోసుకొచ్చాడు.

"ఆ ముసల్దాని పనైపోయింది. ఆమెని ఇంట్లో వుండనిచ్చిన వాళ్ళు ఆమె ప్రాణాలు అక్కడ్నే పోతాయేమోనని చెట్టుకింద పెట్టారు," అన్నాడు.

ఆ మాట వింటూనే ఆమె వారం రోజుల్నుంచీ రాకపోయినా ఆ సంగతి పట్టించుకోనందుకు నేను చాలా గిల్టీగా ఫీలయ్యాను. ఆలస్యం చేయకుండా అప్పుడే ఆమె ఎక్కడుందో చూడ్డానికి సుబ్బారాయుడ్ని వెంట బెట్టుకుని బయల్దేరాను.

మాదింకా పాత వాసనలు వదిలి పెట్టని వూరు. మా ఆఫీసుకు రెండు వీధుల కవతల రచ్చబండ ఒకటుండేది. విశాలంగా కొమ్మలు పరుచుకున్న ఓ మర్రిచెట్టు చుట్టూ ఓ అరుగుండేది. ఆ అరుగు మీద పంచాయితీలు జరగడం ఏ కాలంనాడో ఆగిపోయింది. గచ్చకాయ లాడుకునే వాళ్ళకీ, పేకాట రాయుళ్ళకీ, బీడీ దమ్ము కొడుతూ వూసుపోక కబుర్లు చెప్పుకుంటూ పనీపాటా లేకుండా కూచునే నిక్షేపరాయుళ్ళకీ ఆ అరుగు ఆవాసమైపోయింది. ఆ ముసలామెను ఆ రచ్చబండ మీదికి చేర్చారు. అన్ని రోజులూ ఆమెనెవరో దయతల్చి తమ ఇంటి పంచలో మెట్లకింద చోటుంటే అక్కడ వుండనిచ్చారు. ఆమె గుగ్గిళ్ళు చేసుకునే పొయ్యీ గట్రా ఆ మెట్ల కిందనే వుండేవి. అయితే అక్కడ కూడా ఆమె ఉచితంగా వుండలేదు. నెలకు పది రూపాయల అద్దె చెల్లించేదట!

మేము వెళ్ళేసరికి ఆ ముసలామె వున్న పరిస్థితి చూసి నాకు కడుపులో యేదో ఖాళీ ఏర్పడినట్లనిపించింది. చిరిగిపోయిన ఓ జంపఖాన మీద పడుకుని వుందామె. కాళ్ళూ చేతులూ యెప్పుడో స్వాధీనం తప్పాయి. కుడి చెయ్యి మాత్రం అతికష్టం మీద కదిలించగలుగుతోంది. మనిషి మీద ఈగలు ముసురుకుంటున్నాయి. ఆమె చుట్టూ ఒక విధమైన దుర్గంధం వ్యాపించింది.

మేము వెళ్ళే సమయానికి ఆమె ఇంకా మనుషుల్ని గుర్తు పట్టగలిగే స్థితిలోనే వుంది. మమ్మల్ని చూస్తూనే జీవం కోల్పోయిన ఆమె కళ్ళలో సన్నటి వెలుతురు తళుక్కున మెరవడం నాక్కనిపించింది. అది భ్రాంతో నిజమో ఆ క్షణంలో నాకు తెలీదుగానీ యెందుకో ఆమె మా కోసమే ఎదురు చూస్తోందని అనిపించింది నాకు.

మమ్మల్ని చూస్తూనే ఆమె యేదో చెప్పడానికి ప్రయాస పడనారంభించింది. అదేమిటో వింటానికి నేను బాగా చెవొగ్గాను.

ఆమె నాతో చెప్పింది ఒకే ఒక్కమాట.

"నా కొడుకు కోసం రెండణాల గుగ్గిళ్ళు దాచినాను! అమ్మ యిచ్చిందని వానికియ్యవా."

ఆ మాట వింటూనే నాకు తెలీకుండానే నా కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. ఇలాంటి తల్లిని ఆదరించలేకపోయిన ఆ కొడుకు దౌర్భాగ్యానికి అతని మీద జాలితో పాటు పట్టరానంత కోపం కూడా వచ్చింది.

ఆమె చెయ్యి ఆరాటంగా కొద్ది క్షణాలు అటూ ఇటూ కదిలించి ఆ తర్వాత తన పక్కనే ఉన్న ఒక చిన్న మూట మీద ఆమె వేళ్ళు బిగుసుకున్నాయి.

నేనామె ఉద్దేశం యేమిటో గ్రహించి ఆ గుగ్గిళ్ళ మూటని నా చేతుల్లోకి తీసుకున్నాను.

"నువ్వేం బెంగపడకవ్వా, నీ కొడుక్కి ఈ మూట నేనిస్తాలే," అన్నాను.

నేనా మాట చెప్పాక ఆమె మొహంలో అంతులేని ప్రశాంతత ఆవరించుకుంది. తను పోతానని ముందే తెలిసిందాన్లా ఆమె కొడుక్కోసం గుగ్గిళ్ళు మూటకట్టి పెట్టుకోవడం, ఆ తర్వాత నేను తప్పకుండా వస్తాననే నమ్మకంతో నాకోసం ఆమె ఎదురుచూడ్డం నాకంతా యేదో వింతగా అనిపించింది. ఆ మూట నాకివ్వడం కోసమే ఆమె ప్రాణాలు నిలుపుకుందా అని కూడా అనిపించింది.

ఆ తర్వాత ఆమె నాతో మరింకేమీ మాట్లాడలేదు. నాతోనే కాదు, మరెవరితోనూ మాట్లాడలేదు. మాట్లాడ్డానికి ఆమె నోరు పడిపోయింది.

నేనూ సుబ్బారాయుడూ ఆ తర్వాత యేం చెయ్యాలో చర్చించుకున్నాం. ఆ ముసలామె బాధ్యత నేను తీసుకోవడం రిస్కుతో కూడుకున్న పననీ, దానివల్ల ఆ తర్వాత చాలా చిక్కులు రావచ్చనీ సుబ్బారాయుడు వాదించబోయాడు.

"నువ్వేమైనా చెప్పు సుబ్రాయుడూ! ఇది లా పాయింట్ల గురించి మాట్లాడుకునే సమయం కాదు. ఈ ముసలామె దిక్కు లేకుండా ఇలా చచ్చిపోవడం చూస్తూ నేనూరుకోలేను. కనీసం గవర్నమెంటాసుపత్రిలోనైనా ఈమెని చేర్పిద్దాం," అంటూ మొండిపట్టు పట్టాను.

అయితే ఆమెని గవర్నమెంటాసుపత్రిలో చేర్చడం అంత సులభం కాలేదు. ఆమె తరఫున బంధువులెవరూ లేకపోతే తను ఆసుపత్రిలో చేర్చుకోలేనని గవర్నమెంటు డాక్టరు చేతులు కట్టుక్కూచున్నాడు. ఆయన్ని బతిమాలుకునీ బామాలుకునీ ఆమెని నా సొంత బాధ్యత మీద ఆస్పత్రిలో చేర్చేసరికి తల ప్రాణం తోక్కొచ్చింది. అక్కడికీ పోలీసు రెఫరెన్సు తీసుకెళ్తేగాని ఆయన ఆ ముసలామెని చేర్చుకోలేదు.

ఆ పని పూర్తయ్యాక ఆమె కొడుకు ఎక్కడుంటాడో వెతకాల్సి వచ్చింది. ఆ పనేదో ఆమె ప్రాణాలు పోయే ముందే చేస్తే ఆనక చాలా చిక్కులు తప్పుతాయని సుబ్బారాయుడు సలహా ఇచ్చాడు. అపస్మారక స్థితిలో వున్న ఆమెని ఫొటో తీసి ఆమె కొడుకు ఎక్కడున్నా

రావాల్సిందిగా పేపర్లో ప్రకటన ఇచ్చాం. అయితే దాని వల్ల యేమాత్రం లాభం లేకపోయింది. ఆ ముసలామె కోసం ఎవరూ రాలేదు.

మేము పేపర్లో ఆ ప్రకటన ఇచ్చిన మూడో రోజున ఆ ముసలామె ప్రాణాలు పోయాయి.

అదే జరిగితే యేం చెయ్యాలో నేనూ సుబ్బారాయుడూ ముందే ఆలోచించి పెట్టుకున్నాం కాబట్టి డాక్టరు డెత్ సర్టిఫికెట్ ఇస్తూనే సుబ్బారాయుడు వెళ్ళి అలాంటి అనాథశవాలకు సంస్కారం జరిపేవాళ్ళని పట్టుకొచ్చాడు. వాళ్ళకు తగినంత డబ్బిచ్చి ఆ సంస్కారం యేదో నేనే దగ్గరుండి పూర్తి చేయించాను. ఆమెని స్మశానానికి మోయించడానికి నలుగురు మనుషుల్ని పట్టుకురావడం మేము ఏర్పాటు చేసినవాళ్ళక్కూడా కష్టమైపోయింది.

అది జరిగిన రెండో రోజున కాబోలు అకస్మాత్తుగా ఒకతను మా ఆఫీసులో దిగబడ్డాడు. వస్తూనే మాటా మంతీ లేకుండా, "అమ్మా!" అనేడుస్తూ నా ఎదురుగా కుర్చీలో కూలబడ్డాడు. ఆ ధోరణి చూస్తే అతనే ఆ ముసలామె కొడుకై వుండాలని మాకర్థమైంది.

అతనికి యాభై ఏళ్లుంటాయి. ఎత్తుగా బలంగా వున్నాడు. నిలువెత్తు మనిషి. నా ఎదురుగా కూచుని ఏడుస్తున్నా నాకతని మీద ఎంతమాత్రం జాలి కలగలేదు. మాట్లాడకుండా చూస్తూ కూచున్నాను. అతను పది నిమిషాలసేపు అలాగే ఏడ్చి నెమ్మదిగా తల పైకెత్తి నావైపు చూశాడు.

"ఏదీ మా అమ్మ?" అన్నాడు తుండుగుడ్డతో ముక్కు తుడుచుకుంటూ.

"మీరు చాలా ఆలస్యంగా వచ్చారు," పొడిగా అన్నాను.

అతను కొద్ది క్షణాలు అలాగే మెదలకుండా కూచున్నాడు. ఆ తర్వాత, "మా అమ్మ నాకోసం యేమైనా వదిలి వెళ్ళిందా?" అడగలేక అడుగుతున్నట్లుగా అడిగాడు.

సుబ్బారాయుడు మా ఆఫీసు పక్కనే టీ కొట్లో పనిచేసే ఓ కుర్రాడ్ని కేకేసి పిలిచి ముసలామె మూట కోసం మా ఇంటికి దౌడు తీయించాడు. ఆ మూట నా చేతికి వచ్చినప్పట్నుంచీ దాన్ని మా ఇంట్లోని ఫ్రిజ్‌లో పెట్టాను. ఆఫీసునుంచి మా ఇల్లు ఎక్కువదూరంలో లేదు. సుబ్బారాయుడు పంపిన కుర్రాడు ఆ మూటతో పది నిమిషాల్లో మా ముందు హాజరైపోయాడు.

నా ఎదురుగా కూచున్నతను ఆ మూట రాగానే ఆత్రంగా అందుకుని గబగబా తెరిచి చూశాడు.

"గుగ్గిళ్ళా!" నమ్మశక్యం కానట్టుగా అన్నాడు.

నేను తలూపాను.

"మా అమ్మ మీకేమీ బంగారం ఇవ్వలేదా?"

"బంగారమా!" అన్నాను విస్తుపోతూ.

అతను ఒకేసారి లేచి నిలబడ్డాడు.

"అబద్ధాలాడకండి, మా అమ్మ మీ దగ్గర చాలా బంగారం దాచింది," అన్నాడు కోపంగా.

నాకు వళ్ళు మండిపోయింది.

"షటప్! ఇలాంటి పిచ్చి పిచ్చి మాటలు మాట్లాడేట్టయితే నా ఆఫీసులోంచి బయటికి నడవండి," తీవ్రంగా అన్నాను.

అతను పోట్లగిత్తలా ఒకేసారి బుసకొట్టాడు.

"మా అమ్మ బంగారం యెలా వసూలు చేసుకోవాలో నాకు బాగా తెలుసు," బెదిరించాడు.

"నీ ఇష్టం వచ్చినట్టు చేసుకోవచ్చు, గెటవుట్!" అరిచాను.

అతను నాకేసి వురిమి చూసి విసురుగా అక్కడ్నించి బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

నేను నెమ్మదిగా మళ్ళీ నా కుర్చీలో కూలబడ్డాను.

ఆ కొద్ది క్షణాల్లోనే నా వంట్లోని ఓపికంతా నశించిపోయి చాలా అలసటగా అనిపించింది. తల్లి బతికుండగా ఆమెని పట్టించుకోకుండా ఆమె పోయాక ఆమె బంగారం కోసం వచ్చిన ఆ కొడుకునేమనాలో నాకర్థం కాలేదు. గుగ్గిళ్ళమ్ముకుని శేషజీవితం గడిపిన ఆ అభాగ్యురాలికి బంగారం కూడానా! తల్లికి కొడుక్కీ ఎంత తేడా!

సుబ్బారాయుడు, 'నేనప్పుడే నిన్ను హెచ్చరించాగా,' అన్నట్టు చూస్తున్నాడు.

నేను గబుక్కున నాకెదురుగా వున్న గుగ్గిళ్ళు దగ్గరికి లాక్కుని వాటిని తినెయ్యనారంభించాను.

నేను గుగ్గిళ్ళు తినటం చూసి సుబ్బారాయుడు విస్తుపోయాడు.

ఆ తర్వాత నేనెప్పుడూ గుగ్గిళ్ళని అసహ్యించుకోలేదు.

రచన మాసపత్రిక